

tó például borospincékben, hiszen miután az anyagot nyolcszáznegyven fokon beégetjük, nagyon jól ellenáll a korrózióknak. A gőzök sem tudnak kárt tenni benne, hiszen az alapul szolgáló vörösréz és a zománc között kötés alakul ki, amit kalapáccsal is nehezen lehetne megbontani. E tulajdonságai miatt épületek, burkolatok, belső falrészek díszítésére is kiválóan alkalmazható. Fontos szempont az is, hogy mivel kézzel készítették a darabok, minden esetben egyedi lesz a végeredmény.

– Van különlegesen emlékezetes darab az ön által elkészítettek közt?

– Persze, több is. Egyszer például Gérard Depardieu-nek is készítettem boros dobozt. Az köztudott, hogy a színész borászattal is foglalkozik, egy ismerősöm pedig kapcsolatban áll vele, így jutott el hozzám az alkotásom. Azonban ez nem több egy emlékezetes történetnél. Úgy gondolom, végzem a feladatom, alkotok, aztán a kész művek bárhová kerülnek, jó helyen lesznek. Ha olyan emberhez kerül, aki szereti, akkor nem számít, hogy egy hírességről vagy egy teljesen hétköznapi emberről van szó.

– A ma divatos modern, minimalista trendek mellett miért tartotta fontosnak azt, hogy a konzervatívabb, tradicionális irányzatokban alkosson?

– Mert ez bennem van és kikívánkozik. Ez ennyire egyszerű. Valószínűleg a családból hoztam magammal, talán az ősök követelik, hogy ne forduljak el a hagyományaink felől. A magyar témákat nem lehet figyelmen kívül hagyni. Mivel erdélyi származású vagyok, Erdély hagyományvilága, szimbólumai, népmesei motívumai állnak hozzám a legközelebb. De szívesen készítek címereket is, megalkottam már például a két anyagos nagycímert és a jelenlegi magyar címert is. A magyar történelemmel kapcsolatos legnagyobb munkám a Nagy-Magyarország a

hatvannégy vármegyével s azok címereivel, aminek az elkészítése fél évig tartott.

– Tehát nemcsak tárgyi művészetet, hanem ideológiát is ad az alkotásaival.

– Tudjuk, hogy vannak helyek, ahová, ha bevinnék egy címert, „magyarkodással” vádolnának. Én nem magyarkodom, én magyar vagyok. A művészetemet nem tudom, és nem is akarom elválasztani az értékrendemtől.

– Ezért is tervezi már régóta a Képes Krónika feldolgozását?

– Régóta nagy vágyam, hogy elkészíthessem a Képes Krónika tűzzománc feldolgozását. Ez a terv talán most körvonalazódni látszik, hiszen – bár az anyagi forrásoknak mi is híján vagyunk – sikerült felvennem a kapcsolatot a Nemzeti Múzeummal is. Szerencsére mostanában mindenhol azt látom, hogy örömmel fogadják a hasonló elképzeléseimet, ami annak bizonyítéka, hogy a kultúra, a művészet közelít az ember felé. Nagy öröm ez, bár ennek a kettőnek már régen egy egésznek kéne lennie. A tűzzománcról azonban sokaknak még így is kevés fogalmuk van. Pedig a magyar Szent Koronán mi van? Tűzzománc. Éppen ezért a másik nagy célom, hogy tudatosítsam ez emberekkel: a zománcozás is történelmi kincsünk.

– Mondhatjuk hungarikumnak?

– Tenni kell még érte, de mondhatjuk. Úgy gondolom, hogy a technikának van olyan részlete, ami lehetne hungarikum. Vegyük például az úgynevezett erdélyi zománcot. Az elnevezés nem az anyagra vonatkozik, hanem magára a készítési eljárásra. Ez egy olyan technika, amit régen erdélyi mesteremberek alkalmaztak nyergek díszítésére. A tűzzománcozásnak annak idején volt neve a Kárpát-medencében. Hozzuk vissza a köztudatba, ismertessük meg az emberekkel, és legyünk rá büszkék!

(Demokrata, 2012. június 13.)

Tallózásaim – Bálintné Kovács Júlia rovata

Hollósy Kornélia, a „magyar csalogány”

(1. rész)

Emlékkönyvbe

Egy nép lakik túl tengeren,
Hol délre lejt az Álpok alja,
Hol fűszeres völgy, rónaság
Az erdős Appennint uralja:
Hajdan dicső nemzet, ma rab; –
S hogy lánc csörgését ne hallja:
Énekek űzi bús nesztét,
S az érc igát enyhíti dalja.
Oh, hát dalolj nekünk!...

(1857. máj. 1.)

Ezeket a sorokat Arany János írta a szabadságharc leverése után, az olaszokkal azonosítva magyar népünket.

Származása és ifjúkora

Hollósy Kornélia 1827. április 13-án jött világra családja gertenyesi birtokán Korbuly Bogdán és Csasz Mária Magdolna tizenegyedik, utolsó gyermekeként. Mindkét szülője örmény származású volt; a Korbuly család tetemes vagyónából szívesen adakozott a színjátszásra is, a Csasz családból neves professzorok származtak. Korbuly Bogdán és Csasz Mária tizenegy gyermekéből öt fiú volt. Csasz Mária legkisebb leányának, Kornélia Juliannának a születésébe belehalt. A tizenegy árván maradt gyermeknek anyára volt szüksége, ezért Korbuly Bogdán hamarosan másodszor is megnősült: a szintúgy örmény vérből való Lászlóffy Rebeka személyében talált új anyát gyermekeinek. A család gondtalan, boldog és anyagilag biztosított életet élt a gertenyesi birtokon. 1832-ben az uralkodó nemesi rangot adományozott Korbuly Bogdán és minden leszármazottja részére: a család ekkor nevét a magyaros hangzá-

Hollósy Kornélia (1827. ápr. 13.–1890. febr. 10.)
(Kovács Mihály festménye)

sú Hollósyra változtatta, nemesi előnevüket gertenyesi birtokuk után választották.

Hollósy Bogdán, magasabb szintű oktatást akarván biztosítani leányának, tizenegy éves korában a temesvári apácák iskolájába íratta be Kornéliát. A fiatal leány már ekkor kitűnt a többiek közül szép énekhangjával és zongoratudásával. Énektanára, a bécsi operaház kiöregedett tenoristája, Zimmermann felfigyelt adottságára, és különórák keretében kezdett foglalkozni vele. A tanár felhívta az édesapa figyelmét is leánya tehetségére, s a további

taníttatást, képzést ajánlotta. Hollósy Bogdán azonban hallani sem akart erről: az énekesnői pálya egy nemesi származású leány számára lealacsonyítónak számított, azonfelül a családfő szép jövedelme és jelentős vagyona miatt nem látta szükségesnek, hogy bármelyik leánya is dolgozzék. Maga Kornélia azonban énekesnői pályafutásról álmodott, ezért miután tizenöt éves korában befejezte tanulmányait, ismét édesapjához fordult ez ügyben. Elhatározását családtagjai is támogatták, így a családfő végül engedett leányának: egy tanulmányi út fedezésére kiadta anyai örökségét és a hozományra szánt összeget. Kornélia kérésére sógora egyik idősebb nőrokona, sóskúti Szabó Johanna kísérte el. Legelőször Bécsbe mentek, ahol Kornélia jelentkezett az udvari opera későbbi igazgatója, Matteo Salvi tanítványának.

1843 ősztől kiképzése Milánóban folytatódott Francesco Lamperti irányításával, két éven keresztül. Növendéki ideje végét egy énekmeisteri bizottság előtti vizsga jelentette, amit teljes sikerrel tett le.

Énekesi pályájának kezdete

Hollósy Kornélia először Korfun lépett fel a nyilvánosság előtt 1843-ban: Giuseppe Verdi Ernani című operájában Elvira szerepét énekelte. Két hónapi szereplés után a torinói opera énekesnek hívta a városba. Ott figyelte fel rá a híres, német származású Henriette Carl, aki egy olasz alkalmi operatársulatot szervezett bukaresi vendéggjátékokra. Az énekesnő megnyerte társulatának Hollósy Kornéliát, és három hónapra szerződtette. Bukarestben több operában is éne-

kelt; búcsúünnepségét 1846. április 18-án tartották, ennek keretében egy olasz és egy német nyelvű verset is írtak tiszteletére.

Bukarestből hazatért az olasz társulattal, hogy az erdélyi közönség előtt is énekeljen. A magyarok először 1846. június 4-én láthatták Vincenzo Bellini operájában, az Alvajáróban. A felemelt jegyárakból származó bevételt a Gyárvárosi kisdudóvá javára ajánlotta fel a társulat; és további két előadásból befolyt összeget is jótékony célokra szenteltek. A Pesti Divatlap elismerően vélekedett az énekesnőről, méltató cikkek sora jelent meg róla országszerte; Hollósy Bogdán azonban kitarthat az énekesi pályára, miszerint az énekesi pálya nem egy nemesi kisasszonynak való. Leánya elrettentésére számos történetet elmondott bukotti énekesnőkről és arról, hogyan rekeszti ki a társadalom az erkölcsetlennek ítélt asszonyokat. Kornélia művészi elhivatottságát édesapja intő szavai nem tudták megintatni; nyáron Pestre utazott abból a célból, hogy egy rövid rokoni látogatást követően folytathassa itáliai szereplését. A fővárosban anyai nagybátyja, az orvosprofesszor-ként dolgozó Csasz Márton biztosított neki szállást, aki egyben arra is rávette, hogy itá-

liai útját megelőzően lépjen fel a pesti közönség előtt a Nemzeti Színházban. A színház vezetése beleegyezett a vendégszereplésbe, így 1846. július 23-án bemutatkozhatott a főváros előtt mint Gaetano Donizetti Lindája, női partnere pedig az olasz alténekes, Marietta Alboni volt. „A hazai újságírók Hollósy tiszta csengésű hangját és színpadi játékát dicsérték. Még azt is megbocsátották neki, hogy az idő rövidsége miatt nem magyarul, hanem

Lonovics-Hollósy Kornélia. *Illustráció a Vasárnapi Újság, 1856. évi 3. számából.*

olaszul énekelt.” A közönségsiker láttán és a sajtó nyomására augusztus 24-én a Nemzeti Színház szerződtette Hollósy Kornéliát.

Ettől fogva rendszeresen szerepelt egészen első visszavonulásáig. Nevéhez nemcsak az opera, hanem különböző jótékonyági akciók is fűződtek. 1846 októberében részt vett a Liszt Ferenc által adott hangversenyen, amit a József árvaház javára szerveztek. Közreműködött a gyermekkórház, a Pesti Jótékony Nőegylet, a Pest-budai Hangszegylet megsegítésére, a sváb-hegyi kápolna felépítésére és a Magyar Nemzeti Múzeum fásítására szervezett előadásokon. A forradalom és szabadságharc idején évi fizetésének három százalékát felajánlotta a honvédségnek és a Nemzeti Bank létrehozására. Az adománygyűjtő előadásokra a meghívást örömmel fogadta: fellépett a gróf Zichy Karolina szervezte ünnepségen, melyen mellette játszott még Liszt Ferenc és Joachim József is. 1848. július 12-én tagja volt annak a női küldöttségnek, amely Kossuth Lajost éltette előző nap elhangzott beszéde okán. A szabadságharc kitörése miatt a színházi előadások és látogatók száma drasztikusan lecsökkent, az utolsó operabemutatót december 16-án tartották. Hollósy Kornélia – jóformán egyedüliként – az osztrák megszállás alatt is színpadra állt, amit a Pesti Hírlap tréfásan szóvá is tett. 1849. április 12-én a magyar felszabadító csapatoknak adott díszelőadáson Hollósy Kornélia Tompa Mihály egyik versét énekelte el; a továbbiakban pedig fellépett a kormányzó-elnök előtt és az ostromban megebesült katonák megsegítésére adott orgonasten is.

A világosi fegyverletétel után a színházi életben is jelentős változások történtek: a magyaros, hazafias darabokat betiltották, minden előadás előtt eljátszották a császári himnuszt, a Nemzeti Szín-

ház élére a császárhű báró Augusz Antalt állították. 1849 elején Hollósy Kornélia legfőbb riválisa, Schodelné Klein Rozália a kormányt követve távozott a fővárosból, a fegyverletétel után pedig visszavonult. Ily módon Hollósy Kornélia vetélytárs nélkül lett a színházi élet első számú koloratúr dívája – épp ez okból kifolyólag váltott ki nagy megdöbbenést és értetlenséget távozása. A színház elhagyására általában két indokot szoktak felhozni: az egyik szerint Hollósy Kornélia külföldi fellépésekkel kívánta megszerezni a férjhezmeneteléhez szükséges hozomány összegét, a másik szerint az osztrák hadifogságban sínylődő fivérét próbálta meg kiszabadítani. Bátyja, a honvédtisztként szolgáló Hollósy József az aradi várbörtönben raboskodott; először halálra ítélték, később a döntést börtönbüntetésre módosították. A Hölgyfutár című lap így írt Hollósy Kornélia távozása kapcsán: „Ha hazáját szereti, ha a közönséget méltányolja, mely őt érdeme szerint bálványozza, úgy valóban megtehetné azt az áldozatot, hogy utazási szándékáról legalább a legközelebbi évre lemondana.” A búcsúelőadást 1850. március 23-án rendezték, megjelent rajta báró Julius Jacob von Haynau és helyettese, herceg Franz von Liechtenstein altábornagy is. A műsor nyitányaként Hollósy Kornélia Petőfi Sándor Ez a világ milyen nagy... kezdetű versét énekelte.

1850–1851 folyamán Hollósy Kornélia elősorban Bécsben és Varsóban lépett fel. A bécsi udvari színházban maga I. Ferenc József magyar király is meghallgatta; a varsói közönség nemcsak az operaelőadások, hanem a hangversenyek alkalmával is ünnepelte. A lengyelek körében valóságos kultusz alakult ki személye körül, magyarul előadott darabjai aratták a legnagyobb sikert. Neve hamar elterjedt a zene világában; egyaránt

kapott holland, orosz és olasz felkéréseket is. 1851 augusztusában Hollósy Kornélia, elutasítva a felkínált fényes lehetőségeket, a magyarországi visszatérés mellett döntött.

1851. szeptember 17-én lépett ismét a pesti közönség elé; ez alkalomból megtelt a színház, a sajtó és a nézők egyaránt kitörő lelkesedéssel fogadták. A Nemzeti Színház újabb, ezúttal két hónapos szerződést kötött vele – ennél hosszabb időtartamra ek-

kor Hollósy Kornélia nem volt hajlandó elkötelezni magát, tekintettel küszöbön álló házasságára. Fellépett a szabadságharc leverése óta először Magyarországra látogató uralkodó fogadásán a Várban.

1852 áprilisában a művésznő hazautazott édesapjához és nevelőanyjához, hogy előkészüljön az esküvőjére.

(Hollósy Gerti, *Ellenszék*, 2012. jan. 7.)

Folytatjuk

Erdélyi Magyar Breviárium

Czirják Árpád

Kinek tele a marka, még barátjával sem foghat kezét

A tömegtájékoztató nagyjából mindenhol állami monopólium. Még a valamirevaló demokráciákban is a hatalmon lévőknek messze ér a kezük, a háttérből nagyszerűen tudnak mindent irányítani. Egy-egy párt összeomlásakor a romokon való torzszalkodás, egymás szennyeseinek kitergetése sokszor fényt derít a valóságra. Azok, akik a társadalmi életben tapasztalható hibák, visszaélések orvoslására vállalkoztak, igen sok esetben megvesztegetett érdekembereknek bizonyulnak. Ennek ellenére pártok nélkül nincs politika és propaganda nélkül nincsenek pártok.

A vallástalan emberek az egyházak misztikus tevékenységét afféle vallásos propagandának tekintik. Különösebb érdeklődést azért nem mutatnak eziránt, mert számot tevő tétől nincs szó, a hitterjesztés költsége a kortes-hadjáratok kiadásaihoz viszonyítva nevelésesen elenyésző. Valóban így van. A hit átadása egészen más természetű. Nem lehet másoknak úgy átnyújtani, mint ahogy a politikus betáplálja a polgárokból programját, a hitet nem lehet, úgy beadni, amint az orvos fecskendővel beoltja a beteget. A hitet

nem lehet úgy megmagyarázni, mint ahogy a tanár felvázolja tanítványainak a matematika tételeit. A hitet bizonyítani sem lehet úgy, mint az okos ügyvéd a kételkedő törvénybíró előtt a vádlott ártatlanságát igazolja.

Amikor misszióról hallunk, általában a távoli világrészekre gondolunk, ahol a hittérítők nagy erőfeszítéssel hirdetik Krisztus tanítását. Az az érzésünk, hogy az evangelizációs munka nagyon is periferikus jellegű, hiszen Európán kívül, a messzi idegenben folyik. Kontinensünk mindig is a kereszténység melegágya volt. Évszázadokon át küldte az igénytelen, de bátor hírhirdetőket a világ minden tájára. Lassan az a tudat érlelődött meg az emberekben, hogy Európa nemcsak ipari cikkeket, műkincseket, a festészet, szobrászat alkotásait, hanem az evangéliumot is exportálta az új világnak. Időközben azonban a gyarmati világ lerázta magáról Európa igáját. A felszabadulás az önrendelkezéssel túl azt is jelentette, hogy az egykori elnyomottak nem kértek többé a gyámkodásból.

Kijelentették, hogy szükségük van az európai cikkekre, modern gépekre, de nincs

szükségük az Európából küldött kereszténységre. A „Made in Európa” feliratot viselő kereszténység értékét veszítette a harmadik világ piacán. Nem akarom a kereszténységet cáfolni – nyilatkozta annak idején Gandhi –, de az a véleményem, hogy amit Európa magáévá tett a kereszténységből, az a tagadása a hegyi beszédnek. Ha a keresztények olyanok lennének, mint amilyen a Bibliájuk, India rövidesen keresztény lenne. Feltehetjük magunknak a kényelmetlen kérdést: vajon milyen kereszténység az, amelynek földjén világháborúk, ateizmus, koncentrációs táborok, egymást gyűlölő és leigázó egyházak keletkeztek.

Mekkora a távolság az evangélium forrása és a XX. század között és mégis az a könyv, amely mézcsepp a szájnak és keserűség a gyomornak, mindig hitelesen megőrizte az üzenetet, Isten ígését. Nem elég, ha a könyvkiadók a Biblia eredeti szövegét szavatolják, azt az olvasónak kell hitelesítenie, megélt formában továbbadnia.

Európa keresztényei ne azon töprengjenek tehát: hogyan juttathatnák az evangéliumot idegen kontinensekre, ott már sok helyütt megtalálható egy európainál talán igazibb kereszténység. Az evangélium itthon, Európában kerül egyre nagyobb veszélybe.

Bálintné Kovács Júlia rovata

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (37. rész)

131. Száva Antal, Csíkszépvezén született 1845. április 13-án. Pappá szentelésének időpontja nem pontosan ismert: 1874. aug. 7. (1870?). Szolgált: Gyergyószentmiklóson, Székelyudvarhelyen, Kolozsváron és Csíkrákoson volt káplán, 1878–1880: Szőke-

Szent Ferenc fiainak nem kell többé világgá menniük, itthon kell misszionáriusokká lenniük. De hogyan? Ez az ő titkuk. Mi, kívülállók csak annyit látunk, hogy kezét és szívét rajzolnak egymás mellé. Szerintük a két testrészt elválaszthatatlan és egyik a másik után igazodik. Egyszerre mindkettő nem lehet sem üres, sem tele, akinek tele a marka, annak üres a szíve és még kellemetlenebb, hogy embertársának kezét sem tud adni.

Simon Jukundián

Ferenc-rendi pap-tanár, zenetudományi író 1813. április 29-én született Csíkszentkirályon. Csíksomlyón és Bécsben tanult. Volt hitszónok, tanító, tanár, tanítóképző intézeti igazgató Csíksomlyón, ugyanitt tartományfőnök is. 1893-tól haláláig Nagyszébenben működött. A korszerű erdélyi tanítóképzés egyik megalapítója. 1869-ben adta ki énekeskönyvét, melynek Kájoni János nagyszabású énekgyűjteménye, a *Cantionale Catholicum, Régi és új, deák és magyar ájtatos egyházi énekek ...* (1676) volt az alapja. Ebben mintegy 97, a nép ajkáról gyűjtött éneket is közölt. A mű Kolozsváron jelent meg, címe: *Katolikus egyházi énekeskönyv*. Simon Jukundián 1894. április 22-én hunyt el Nagyszébenben.

falván, 1881–1894: Ákosfalván volt lelkipásztor. Aránylag fiatalon, 1899. augusztus 31-én hunyt el.

132. Szenkovits Béla, Szászdányán (Kisküküllő vármegye) született 1845. június 25-én. A gimnáziumot Marosvásárhe-